PA65 Llywodraeth Cymru

Senedd Cymru	Welsh Parliament
Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg	Children, Young People and Education Committee
Absenoldeb Disgyblion Ymateb gan Llywodraeth Cymru	Pupil absence Evidence from Welsh Government

PAPUR TYSTIOLAETH YSGRIFENEDIG I'R PWYLLGOR PLANT, POBL IFANC AC ADDYSG

Gweinidog y Gymraeg ac Addysg Mehefin 22

Croesawn y cyfle i ddarparu gwybodaeth i gefnogi ymchwiliad y Pwyllgor i ***Absenoldeb Disgyblion.***

Rydym wedi mynd i'r afael â phob un o feysydd diddordeb y Pwyllgor isod ac edrychwn ymlaen at drafod ymhellach â'r Pwyllgor ar 29 Mehefin.

Lefelau absenoldeb cyson a'r rhesymau dros hynny

Cynhaliwyd adolygiad o batrymau presenoldeb yng Nghymru rhwng mis Tachwedd 2021 a mis Ionawr 2022, er mwyn meithrin dealltwriaeth gynhwysfawr o'r rhesymau dros ddiffyg presenoldeb, gan ein galluogi i gynllunio ymyriadau priodol sydd wedi'u teilwra'n benodol i anghenion carfanau penodol neu'r heriau a wynebir ganddynt. Mae copi llawn o'r adroddiad ar gael yma.

Ers mis Medi 2021, mae 12.5% o ddysgwyr wedi bod yn absennol am fwy 30.5 diwrnod neu fwy. Fodd bynnag, dylid nodi bod y gofyniad i ddiogelu dysgwyr nad ydynt yn bresennol yn gorfforol ar safle'r ysgol, wedi golygu bod pob math o ddysgu o bell wedi cael ei ystyried yn absenoldeb yn ystod y pandemig.

Mae'r adroddiad ar bresenoldeb yn cydnabod bod amrywiaeth o resymau neu achosion sylfaenol dros absenoldeb dysgwyr, a bod y sefyllfa wedi gwaethygu dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Nododd y rhai yr ymgynghorwyd â nhw fel rhan o'r adolygiad fod absenoldeb dysgwyr wedi cynyddu ym mhob grŵp o ddysgwyr ac y credir bod achosion cyffredin absenoldeb dysgwyr yn gysylltiedig â'u lles a'u hiechyd meddwl, ymddieithrio ac agweddau mwy hamddenol at ddysgu. Cydnabyddir hefyd y gellir diffinio absenoldebau mewn dwy ffordd: absenoldebau newydd o ganlyniad i COVID-19; ac absenoldebau sy'n bodoli eisoes sydd wedi'u gwaethygu gan y pandemig.

Er ei bod yn ymddangos bod presenoldeb cyffredinol yn gwella, mae cyfraddau presenoldeb yn destun pryder o hyd, yn enwedig cyfraddau absenoldeb anawdurdodedig.

A yw absenoldebau nad ydynt yn gysylltiedig â COVID yn uwch nag yr oeddent cyn pandemig COVID 19, ac os felly, pam

Mae'r darlun o ran presenoldeb yn un cymhleth na ellir ei gyffredinoli'n hawdd. Gall patrymau a thueddiadau o ran presenoldeb mewn ysgolion unigol newid llawer dros amser ac amrywio'n fawr.

Mae ail ran yr adroddiad yn ystyried dadansoddiad ystadegol mewnol Llywodraeth Cymru o ddata ar bresenoldeb. Dengys data ar gyfer tymor y Gwanwyn 2022 fod absenoldebau nad ydynt yn gysylltiedig â COVID yn uwch na'r gyfradd absenoldeb gyffredinol cyn y pandemig. Fodd bynnag, oherwydd y gwahaniaethau o ran y ffordd y caiff presenoldeb ei ddiffinio ar hyn o bryd, a'r ffordd y caiff data eu casglu a'u cyhoeddi o gymharu â'r hyn a wnaed cyn y pandemig, mae'r adroddiad yn cydnabod ei bod hi'n anodd gwneud cymariaethau cywir am gyfraddau presenoldeb. Mae hyn yn wir hefyd wrth ystyried cymariaethau rhwng gwledydd y DU. Er enghraifft, roedd y ffigurau a gyhoeddwyd ar gyfer Lloegr yn ystod y pandemig yn seiliedig ar arolwg dewisol o ysgolion gyda chyfradd ymateb ddyddiol o rhwng 50-60%, tra bod Llywodraeth Cymru wedi cael bron i 100% o ymateb yn rheolaidd.

A yw absenoldeb cyson yn fwy cyffredin ymhlith grwpiau penodol o ddisgyblion (y rhai ag Anghenion Dysgu Ychwanegol, rhai sy’n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, bechgyn a merched, grwpiau oedran penodol, ethnigrwydd) ac os felly, y rhesymau dros hynny

Mae'r dadansoddiad ystadegol y cyfeirir ato yn yr adroddiad ar bresenoldeb yn nodi'r cynnydd sylweddol mewn cyfraddau absenoldeb ymhlith grwpiau penodol o ddysgwyr, yn arbennig dysgwyr Sipsiwn a Theithwyr, dysgwyr sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim, a dysgwyr sydd ag ADY. Er nad yw'r cynnydd yn anghymesur â'r hyn a welwyd ymhlith dysgwyr eraill, mae hyn yn destun pryder penodol oherwydd y lefelau uchel o absenoldeb a welwyd ymhlith y dysgwyr hyn cyn y pandemig.

Dysgwyr sy'n Gymwys am Brydau Ysgol am Ddim

Cyn y pandemig, roedd y gyfradd absenoldeb ymhlith dysgwyr sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim yn uwch na'r gyfradd ymhlith dysgwyr nad ydynt yn gymwys. Dengys y data fod y bwlch hwn wedi lledu ers dechrau blwyddyn academaidd 2021/22, o 3.8% yn ystod yr wythnos yn dechrau 6 Medi 2021 i 5.3% yn ystod yr wythnos yn dechrau 16 Mai 2022.

O ran absenoldeb cyson, roedd 24.2% o'r dysgwyr sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim yn absennol am fwy na 30 diwrnod, o gymharu â 8.1% o'r dysgwyr nad ydynt yn gymwys. Mae hyn yn destun pryder penodol gan ei fod yn awgrymu bod yr absenoldebau'n dechrau dod yn arfer. Bydd mynd i'r afael â hyn fel rhan o'n gwaith polisi i fynd i'r afael ag effaith tlodi ar gyrhaeddiad, yn bwysig iawn. Bydd rôl Swyddogion Ymgysylltu â Theuluoedd, y Gwasanaeth Lles Addysg ac asiantaethau allweddol eraill, yn elfen allweddol o'n dull gweithredu.

ADY

Ers mis Medi 2021, mae 54.7% o'r dysgwyr ag ADY wedi bod yn absennol am 10.5 diwrnod neu fwy ar gyfartaledd, o gymharu â 31% o'r holl ddysgwyr. Mae 16% o'r dysgwyr ag ADY wedi bod yn absennol am 30.5 diwrnod neu fwy o gymharu â 12.5% o'r holl ddysgwyr.

Ar yr olwg gyntaf, mae'r ddau ffigur hyn yn sylweddol uwch na'r hyn a welwyd cyn y pandemig, ond fel y nodwyd uchod, oherwydd y gwahaniaethau o ran y ffordd y caiff presenoldeb ei gofnodi, ei ddadansoddi a'i gyhoeddi ar hyn o bryd o gymharu â'r hyn a wnaed cyn y pandemig, mae'n anodd gwneud cymariaethau am gyfraddau presenoldeb.

Gellid priodoli'r niferoedd hyn i natur fregus disgyblion yn y garfan hon a allai fod yn fwy agored i ddal yr haint, a'r ffaith bod eu teuluoedd yn ceisio bod yn ofalus wrth i achosion godi.

Canfu'r adroddiad ar bresenoldeb fod consensws cyffredinol y dylai agweddau ar y broses ddiwygio ADY helpu i wella presenoldeb ymhlith y dysgwyr hyn, drwy waith cynllunio sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn. Dylai hyn arwain at ddealltwriaeth well o'r hyn sy'n bwysig i'r dysgwr a helpu i nodi materion cyn iddynt waethygu, a dylai hefyd helpu o ran ymyrryd yn gynnar. Dylai cyfleoedd datblygiad proffesiynol estynedig hefyd gynyddu ymwybyddiaeth staff o anghenion y dysgwyr hyn.

Rhyw

Ers mis Medi 2021, canran y dysgwyr gwrywaidd sydd wedi bod yn absennol am 30.5 diwrnod neu fwy yw 12.2% o gymharu â 12.8% o ddysgwyr benywaidd. Cyn y pandemig, roedd dysgwyr gwrywaidd yn fwy tebygol o fod yn absennol yn gyson na dysgwyr benywaidd, ond fel y nodwyd yn flaenorol, oherwydd y gwahaniaethau o ran y ffordd y caiff presenoldeb ei ddiffinio ar hyn o bryd, a'r ffordd y caiff data eu casglu a'u cyhoeddi o gymharu â'r hyn a wnaed cyn y pandemig, ni ellir gwneud cymariaethau uniongyrchol.

Ethnigrwydd

Roedd cyfraddau absenoldeb ymhlith disgyblion o gefndir Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol ar gyfer absenoldebau o 10.5 diwrnod neu fwy a 30.5 diwrnod neu fwy.

Oedran

Ar y cyfan, ymhlith dysgwyr Blwyddyn 11 y mae'r gyfradd absenoldeb gyffredinol ar gyfer disgyblion o oedran ysgol statudol wedi bod ar ei gwaethaf, gyda 66.2% o'r dysgwyr yn absennol am 10.5 diwrnod neu fwy, a 22.6% yn absennol am 30.5 diwrnod neu fwy, ar gyfartaledd.

Gwyddom fod rhesymau dros absenoldeb yn cynnwys pryder ymhlith dygwyr yn y grŵp hwn ynghylch arholiadau TGAU, a pha mor barod y byddant i ddychwelyd i'r un model arholiadau ag a ddefnyddiwyd cyn y pandemig. Roedd hyn wedi arwain at bryderon am yr effaith y bydd hyn yn ei chael ar ddeilliannau addysgol tymor hwy, a nifer y dysgwyr a all ddod yn NEET o ganlyniad i hynny. Darparwyd £1.28m o gyllid

ychwanegol yn 2021-22 i ddarparu cymorth penodol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i ddysgwyr Blwyddyn 11 nad ydynt yn mynychu'r ysgol ac nad ydynt yn debygol o gwblhau cymwysterau TGAU.

Y risgiau a'r canlyniadau tymor byr a thymor hwy i ddysgwyr, er enghraifft o ran iechyd meddwl a llesiant

Mae cysylltiad sefydledig â phresenoldeb, cyrhaeddiad a lles. Fy mlaenoriaeth, uwchlaw popeth arall, yw sicrhau bod pob person ifanc yn cael y cyfle i wireddu ei botensial, beth bynnag fo'i gefndir. Mae mynd i'r afael ag absenoldeb dysgwyr yn allweddol i hyn.

Cydnabu'r adolygiad presenoldeb fod lles ac iechyd meddwl, yn ogystal ag agweddau at ddysgu ac addysg, yn effeithio ar bresenoldeb. Ystyrir bod y gydberthynas rhwng presenoldeb a lles cyffredinol mor gryf nes bod presenoldeb yn aml wedi cael ei ddefnyddio fel mesur procsi mewn perthynas â lles yn y gorffennol. Gwyddom hefyd fod presenoldeb yn cael effaith fawr ar ddeilliannau, safonau a chynnydd dysgwyr. Er enghraifft, mae cysylltiad cryf rhwng canlyniadau arholiadau a chyfraddau presenoldeb.

Mae ein dull ysgol gyfan yn seiliedig a sicrhau bod lles plant a phobl ifanc yn cael ei werthfawrogi yn yr un modd â'u cynnydd a'u cyrhaeddiad. Rhaid i blant a phobl ifanc fod yn barod yn emosiynol ac yn feddyliol i ddysgu a chymryd rhan. Mae gan staff addysgu ac aelodau eraill o staff ysgolion rôl bwysig i'w chwarae, nid yn unig o ran cefnogi lles dysgwyr ond hefyd eu lles eu hunain a lles cymuned ehangach yr ysgol, drwy feithrin diwylliant sy'n gwerthfawrogi lles. Mae hyn yn ganolog i'r canllawiau statudol ar les a gyhoeddwyd gennym ym mis Mawrth 2021, sef y rheswm pam rwyf yn neilltuo mwy na £12m o gyllid yn y flwyddyn gyfredol, fel rhan o becyn o fwy na £43m dros y tair blynedd nesaf, i gefnogi'r broses o'u rhoi ar waith. Defnyddir y cyllid hefyd i feithrin gwydnwch drwy gyflwyno ymyriadau cyffredinol a phenodol mewn ysgolion; hyfforddi staff ysgolion ar les; a sicrhau bod y system ehangach yn gallu cefnogi plant a phobl ifanc drwy wneud yn siŵr eu bod yn cael ymyriadau amserol sy'n briodol i'w hanghenion.

Mae gan weithwyr ieuenctid rôl hanfodol i'w chwarae o ran helpu plant a phobl ifanc i adfer o'r pandemig. Yn 2021-22, neilltuwyd £2.5m ychwanegol i awdurdodau lleol i ddarparu cymorth emosiynol, iechyd meddwl a lles ychwanegol i bobl ifanc. Roedd y cyllid hwn yn galluogi awdurdodau lleol i ehangu ar y gwaith roeddent eisoes yn ei wneud i helpu i sicrhau bod pobl ifanc yng Nghymru yn cael y cymorth yr oedd ei angen arnynt.

Fel rhan o feini prawf y cyllid, roedd disgwyl i awdurdodau lleol weithio gyda gwasanaethau gwaith ieuenctid yn y sector gwirfoddol, ac ariannu gwasanaethau ychwanegol o'r fath, a darparu cymorth i bobl ifanc â nodweddion gwarchodedig a phobl ifanc mewn ardaloedd anos eu cyrraedd, i gynyddu nifer y gwasanaethau atal ac ymyrryd yn gynnar ar gyfer problemau iechyd meddwl a lles lefel isel.

At hynny, roedd y cyllid yn rhoi hwb i adnoddau penodol presennol fel darpariaeth gweithwyr ieuenctid datgysylltiedig ac allgymorth. Roedd hyn yn cynnwys hyfforddiant i staff ar gefnogi pobl ifanc â phryderon iechyd meddwl neu les, er mwyn

eu helpu i nodi'r rhai yr oedd angen cymorth arnynt a chydnabod pan fyddai angen atgyfeirio person ifanc at gymorth. Gan fod gwaith ieuenctid yn cwmpasu plant a phobl ifanc 11-25 oed, defnyddiwyd y cyllid mewn rhai ardaloedd i gefnogi pobl ifanc ar gamau pontio allweddol lle roeddent yn debygol o wynebu lefelau uchel o straen, er enghraifft wrth bontio o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd.

Yr effaith ar ddysgu a chyrhaeddiad disgyblion

Yn adroddiad blynyddol Estyn ar gyfer 2018-19, daeth y Prif Arolygydd i'r casgliad bod 'cydberthynas agos rhwng presenoldeb yn yr ysgol a deilliannau addysgol, felly mae gwella presenoldeb disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn parhau yn fater pwysig'. Awgrymodd ei dystiolaeth fod yr 'ysgolion gorau yn canolbwyntio ar ysbrydoli athrawon i feithrin perthnasoedd cryf gyda disgyblion ac yn darparu gweithgareddau difyr i fodloni'u hanghenion' a bod disgyblion yn yr ysgolion hyn 'yn gwerthfawrogi dysgu ac eisiau bod yn yr ysgol yn rheolaidd'.

Daeth crynodeb o dystiolaeth ymchwil yn y maes hwn a luniwyd gan Goleg Prifysgol Llundain yn 2020 i gasgliadau tebyg, sef bod cyflawniad academaidd yn dirywio ychydig ymhlith disgyblion nad ydynt yn mynychu'r ysgol pan fo ar agor, a bod pob diwrnod o absenoldeb yn cael effaith negyddol fwy ar ddisgyblion o aelwydydd incwm isel. Am y rhesymau hyn y bydd ffocws ar bresenoldeb yn rhan o'n gwaith polisi i fynd i'r afael ag effaith tlodi ar gyrhaeddiad, er mwyn sicrhau Safonau ac Uchelgeisiau Uchel i bawb. Bydd gwella cyfraddau presenoldeb pob dysgwr, gan gynnwys y rhai o aelwydydd incwm isel, yn un o'r dangosyddion llwyddiant yn y maes hwn.

A yw absenoldeb wedi arwain at lefel uwch o ddadgofrestru disgyblion ac unrhyw orgyffwrdd ag addysg ddewisol yn y cartref

O ganlyniad i'r pandemig gwelwyd mwy o blant yn cael eu haddysgu gartref. Bydd y cynigion ar gyfer Addysg Ddewisol yn y Cartref sydd wrthi'n cael eu datblygu yn helpu i sicrhau bod y dysgwyr hynny'n cael addysg effeithlon ac addas. Rydym yn darparu pecyn ehangach o gymorth a fydd yn gwella'r profiad dysgu a'r cyfleoedd datblygu i ddysgwyr sy'n cael addysg ddewisol yn y cartref, ac yn cynnwys mynediad llawn at yr adnoddau addysgol ar Hwb. Rydym yn annog awdurdodau lleol i gydweithio â theuluoedd mewn ffordd gefnogol er mwyn galluogi'r dysgwyr hyn i ddychwelyd i'r ysgol.

Mae ffigurau gan Data Cymru yn 2021 yn rhoi cipolwg ar y rhesymau sylfaenol a'r ffactorau a all arwain at ddatgofrestru. Rhwng mis Ionawr 2020 a mis Ionawr 2021, nododd 30% o rieni/gofalwyr COVID-19 fel y rheswm dros ddewis addysgu eu plant yn y cartref. Nododd 27% arall bryder, bwlio, erlyniad am ddiffyg presenoldeb, angen meddygol y plentyn, methiant i ddiwallu anghenion AAA/ADY yn yr ysgol a'r gydberthynas â'r ysgol yn chwalu fel y rheswm dros wneud hynny.

Canfu ymchwil a gynhaliwyd gan Goleg Prifysgol Llundain yn 2021/22 ar blant yn y DU â chyflyrau niwroddatblygiadol, presenoldeb yn yr ysgol a rhwystrau i

bresenoldeb, fod anghysondeb rhwng yr addysg a gynigir gan yr ysgol ac anghenion dysgu'r plentyn yn debygol o fod yn sail i broblemau o ran presenoldeb a datgofrestru.

Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod nifer y plant a'r bobl ifanc sy'n cael addysg yn y cartref yng Nghymru wedi cynyddu dros y blynyddoedd diwethaf ac mae'n darparu £1.7m i awdurdodau lleol yn y flwyddyn gyfredol i gefnogi addysg ddewisol yn y cartref.

Fel rhan o'r gwaith o ddatblygu cynigion newydd ar gyfer addysg ddewisol yn y cartref, mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu dau weithgor sy'n canolbwyntio ar y rhyngwyneb rhwng addysg ddewisol yn y cartref ac ADY a'r pecyn ehangach o gymorth a ddarperir gan awdurdodau lleol. Bydd y gweithgorau'n ceisio nodi arferion gorau wrth weithio gyda theuluoedd dysgwyr sy'n cael addysg ddewisol yn y cartref, atal y posibilrwydd y caiff plentyn ei ddatgofrestru o'r ysgol, a helpu i ailintegreiddio dysgwyr yn yr ysgol.

Effeithiolrwydd polisïau a chanllawiau presennol Llywodraeth Cymru

Ni chafnu'r adolygiad presenoldeb unrhyw fylchau mawr ar lefel polisi strategol, ond nododd nifer o feysydd lle y byddai'n fuddiol ailsefydlu, ehangu a chydlynu polisïau ac arferion gorau presennol yn well.

Rwy'n benderfynol o fynd gam ymhellach drwy gynnal adolygiad cynhwysfawr o'r holl bolisïau yn y maes hwn, gan sicrhau eu bod yn canolbwyntio ar y plentyn, yn seiliedig ar hawliau ac wedi'u llywio gan drawma. Bydd hyn yn cynnwys adolygu polisïau presennol Llywodraeth Cymru ar bresenoldeb a gwahardd.

Nododd yr adroddiad hefyd y gydberthynas rhwng cyfraddau presenoldeb sy'n gwaethygu a phroblemau ymddygiadol ac emosiynol dilynol, a all, oni chânt eu datrys, arwain at wahardd y dysgwyr hyn o'r ysgol. Mae hyn yn atgyfnerthu'r angen i ystyried y polisïau hyn a'u hadolygu ar yr un pryd.

Rwy'n ymwybodol iawn hefyd o'r dysgwyr agored i niwed hynny y gwyddom y gallant gael eu gwahardd yn barhaol neu am gyfnod penodol yn anghymesur; mae hyn yn cynnwys, ymhlith eraill, dysgwyr ethnig lleiafrifol a dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig/ADY; yn ogystal â dysgwyr â phrofiad o fod mewn gofal a gofalwyr ifanc. Bydd hyn yn ffactor arall a fydd yn llywio'r gwaith o ddatblygu ein polisi newydd yn y maes hwn.

Mae'n hanfodol bod gan bob ysgol bolisi presenoldeb clir. Er mwyn helpu i sicrhau hyn, byddaf yn gofyn i bob ysgol gyhoeddi ei bolisi presenoldeb. Dylai'r polisi hwn nodi dull ysgol gyfan, gan amlinellu sut y bydd yr ysgol yn mynd i'r afael ag absenoldeb dysgwyr a pha gamau gweithredu y mae'n eu cymryd i gefnogi dysgwyr, gan ganolbwyntio'n benodol ar y dysgwyr hynny sydd mewn perygl o fod yn absennol yn gyson.

Fel rhan o'r gwaith hwn, byddwn hefyd yn adolygu'r diffiniad o absenoldeb 'cyson', sef absenoldeb o 20% neu fwy ar hyn o bryd. Mae hyn yn fesur pwysig, gan ei fod yn cael ei ddefnyddio'n aml fel meincnod i ysgogi ymyriadau pellach, fel cynnwys y

Gwasanaeth Lles Addysg. Credaf ei bod yn werth ystyried gosod trothwy is ar gyfer ymyrryd, a fyddai'n mynd law yn llaw â mwy o gymorth ar gyfer y gwasanaethau hyn.

Lefel ac effeithiolrwydd gweithredu a chymorth gan ysgolion, llywodraeth leol a Llywodraeth Cymru

Mae gan ysgolion rôl bwysig i'w chwarae i hybu presenoldeb effeithiol. Rydym eisoes wedi gofyn i ysgolion gyhoeddi eu polisïau presenoldeb, a byddwn yn diwygio ein canllawiau ac yn esbonio ein disgwyliadau o ran y camau gweithredu i'w cymryd yn yr ysgol fel bod disgwyliadau clir i ysgolion a chyrff llywodraethu o ran lefel y cymorth presenoldeb y dylid ei roi i ddysgwyr a'u teuluoedd. Byddwn yn cyfeirio at arferion effeithiol yn yr ysgol o ran monitro presenoldeb a chymryd camau dilynol pan fo disgyblion yn absennol. Fel rhan o'r dull gweithredu hwn, rydym yn ymrwymedig i ystyried ffyrdd cydweithredol o wella presenoldeb a mynediad at ddysgu ymhlith carfanau agored i niwed o ddisgyblion, er enghraifft y rhai sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim.

Mae gan Wasanaethau Lles Addysg rôl bwysig i'w chwarae yn cefnogi ysgolion a theuluoedd i sicrhau bod pobl ifanc yn mynychu'r ysgol ac yn dysgu. Rydym yn cydnabod bod y Gwasanaethau Lles Addysg wedi gweithio'n eithriadol o galed gydag ysgolion a theuluoedd yn ystod y pandemig, a'u bod yn parhau i wneud hynny.

Rydym yn ymrwymedig i rannu arferion effeithiol ymhlith Gwasanaethau Lles Addysg er mwyn sicrhau dull gweithredu mwy cyson a nodi arferion gorau ledled Cymru fel bod yr arferion hyn yn cael eu rhoi ar waith yn fwy cyson.

Yn ystod y pandemig, ymhlith dysgwyr Blwyddyn 11 y mae presenoldeb wedi bod ar ei waethaf. Er mwyn helpu dysgwyr i baratoi ar gyfer arholiadau, gwnaethom ariannu gwerth £1.28m o gymorth pontio penodol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ar gyfer dysgwyr Blwyddyn 11 i'w helpu i ddatblygu'n hyderus, a gwneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth am eu camau nesaf, gan gynnwys addysg bellach ac addysg uwch.

Ar gyfer 2020-21 a 2021-22, mae £8.5m o gyllid pontio penodol yn cael ei ddarparu bob blwyddyn i golegau addysg bellach a dosbarthiadau chwech mewn ysgolion er mwyn helpu pobl ifanc i bontio i gam nesaf eu haddysg neu yrfa. Mae hyn yn galluogi darparwyr i gynnal gweithgareddau fel sesiynau rhagflas a digwyddiadau pontio eraill, yn ogystal â darparu cymorth mentora, cyngor ac arweiniad a thiwtora ychwanegol.

Mae Gyrfa Cymru yn ystyried ehangu'r ddarpariaeth ar gyfer profiad gwaith pwrpasol gan ganolbwyntio ar ddysgwyr TGAU sydd wedi ymddieithrio o addysg. Yn 2022, bydd Gyrfa Cymru hefyd yn gallu cynnig 100 o leoliadau ychwanegol o'r fath.

Mae trafodaethau â rhanddeiliaid o sefydliadau addysg bellach a darparwyr dysgu seiliedig ar waith wedi dangos ei bod hi'n anodd recriwtio staff i feysydd galwedigaethol penodol ar hyn o bryd, a allai fod yn rhwystr i ehangu rhai llwybrau galwedigaethol. Mewn partneriaeth â Chyngor y Gweithlu Addysg, bwriedir cynnal ymgyrch farchnata yn ystod gwanwyn 2022 er mwyn codi ymwybyddiaeth o gyfleoedd i ymuno â'r gweithlu addysg yng Nghymru.

Mae Llywodraeth Cymru, ar y cyd â'n partneriaid, yn ymrwymedig i sicrhau y caiff newidiadau eu gwneud er mwyn helpu dysgwyr i gwblhau eu hasesiadau'n llwyddiannus. Mae'r rhain yn cynnwys addasiadau helaeth i drefniadau mynediad asesiadau ac i asesiadau eu hunain. Ar gyfer 2021/22, mae CBAC wedi gwneud amrywiaeth o addasiadau i gynnwys cyrsiau, yn ogystal â darparu adnoddau dysgu ac adolygu ar gyfer arholiadau ychwanegol. Mae hyn yn cydnabod y tarfu sydd wedi effeithio ar garfannau presennol o ddysgwyr. Y nod yw eu helpu i wneud y defnydd gorau o'u hamser, gan gyflawni eu cymwysterau o fewn yr amserlen y byddent yn ei disgwyl fel arfer.

Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y bydd angen mwy o amser a chymorth ar ddysgwyr penodol i gwblhau eu cyrsiau cymhwyster o ganlyniad i'r tarfu a achoswyd gan y pandemig. Bydd yn parhau i ddarparu'r adnoddau ychwanegol sydd eu hangen ar ysgolion a cholegau i gefnogi dysgwyr drwy flwyddyn academaidd 2021/22 a 2022/23. Bydd dysgwyr y mae angen iddynt ailsefyll blwyddyn o'u hastudiaethau chweched dosbarth neu goleg, neu ailsefyll asesiadau TGAU ar ôl iddynt symud ymlaen i'r chweched dosbarth neu'r coleg, yn cael eu cefnogi i wneud hynny. Mae Llywodraeth Cymru wedi gwneud newidiadau fel y gall dysgwyr sy'n symud ymlaen i'r chweched dosbarth neu'r coleg y mae angen iddynt ailsefyll TGAU Mathemateg, Saesneg a/neu Gymraeg ochr yn ochr â'u prif gyrsiau, wneud hyn heb orfod talu ffi ailsefyll. O ran cymwysterau sydd ag amseroedd cwblhau hyblyg, fel llawer o gymwysterau galwedigaethol, byddwn yn cefnogi darparwyr os bydd angen iddynt ddefnyddio'r cyllid parhaus sy'n gysylltiedig â'r pandemig a ddarperir gan Lywodraeth Cymru i gynnig mwy o amser i ddysgwyr penodol gwblhau eu cyrsiau'n llwyddiannus yn 2022.

Fodd bynnag, nid oes unrhyw gynlluniau i gyflwyno cyfleoedd ychwanegol i sefyll arholiadau yn ystod y flwyddyn academaidd.

Un o'r dangosyddion allweddol a ddefnyddir i nodi pobl ifanc sydd mewn perygl o ymddieithrio o addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant (NEET) yw presenoldeb yn yr ysgol. Mae'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid ('y Fframwaith') yn cynnig dull systematig o nodi pobl ifanc y mae angen cymorth arnynt, er mwyn rhoi'r ddarpariaeth angenrheidiol ar waith i fonitro eu cynnydd tuag at addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth. Yn atgyfnerthu'r Fframwaith mae ymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu. Yn dilyn ymgynghoriad yn 2020, mae'r Fframwaith yn cael ei ehangu i gynnwys atal digartrefedd ymhlith pobl ifanc. Mae'r canllawiau ar y Fframwaith wrthi'n cael eu diweddaru a byddant yn cael eu cyhoeddi eleni. Yn dilyn hyn, byddwn yn gweithio gydag awdurdodau lleol i ddiweddaru ein canllawiau ar adnabod pobl ifanc y mae angen cymorth arnynt o dan y Fframwaith yn gynnar.

Byddai swyddogion ymgysylltu â theuluoedd cyffredinol yn amhrisiadwy wrth helpu i adnabod y bobl ifanc y mae angen cymorth arnynt fwyaf, gan gymryd rhan mewn cyfarfodydd amlasiantaethol ynghylch y Fframwaith lle mae sefydliadau partner yn rhannu gwybodaeth berthnasol i sicrhau bod pobl ifanc y mae angen cymorth arnynt gan fwy nag un sefydliad yn cael gwasanaeth di-dor ac effeithiol.

Er nad yw lefelau NEET wedi codi fel yr ofnwyd ar ddechrau'r pandemig, [1]mae hyn yn faes ffocws parhaus wrth i effeithiau'r pandemig barhau i gael eu teimlo. Ein huchelgais yw sicrhau bod o leiaf 90% o bobl ifanc 16 i 24 oed mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant erbyn 2050. Bydd Llywodraeth Cymru yn monitro cyfraddau NEET er mwyn mesur cynnydd tuag at gyflawni'r garreg filltir hon, a sut mae'r Fframwaith a'r Warant i Bobl Ifanc yn helpu i gyflawni'r nod hwn.

Mae sicrhau y gall dysgwyr ac ymarferwyr gael gafael ar ddeunyddiau adolygu o ansawdd uchel, yn enwedig mewn blynyddoedd pan fydd dysgwyr yn sefyll arholiadau, yn flaenoriaeth o hyd. Byddwn yn parhau i weithio gyda CBAC, Cymwysterau Cymru ac E-sgol i wella'r adnoddau sydd ar gael a sicrhau eu bod yn effeithiol, yn hawdd eu defnyddio ac yn gwbl gyfredol. Bydd hyn yn flaenoriaeth barhaus dros y blynyddoedd nesaf ac, felly, mae'n hanfodol ein bod yn parhau i ddatblygu amrywiaeth helaeth o ddeunyddiau er mwyn cefnogi dysgwyr ac ymarferwyr yn llawn. Ategir hyn gan Strategaeth Dysgu Cyfunol i Gymru, sydd wrthi'n cael ei datblygu. Bydd y strategaeth hon yn cael ei hategu gan ddeunyddiau dysgu proffesiynol o ansawdd uchel. Bydd hyn yn sicrhau bod ymarferwyr a dysgwyr yn cael eu cefnogi'n llawn ac yn parhau i allu cael gafael ar adnoddau o'r ansawdd uchaf yn yr hirdymor.

Fel rhan o'n gwaith ehangach i gefnogi dysgwyr i fynychu'r ysgol, gwnaethom ddarparu £6.4m o gyllid Gaeaf Llawn Lles yn ystod y flwyddyn academaidd hon i bob ysgol yng Nghymru. Roedd y fenter hon yn helpu pob dysgwr i fanteisio ar ddarpariaeth lles corfforol, emosiynol a chymdeithasol ac yn creu mannau diogel ar gyfer chwarae rhydd a gweithgarwch corfforol lle y gallai plant a phobl ifanc feithrin/adfer eu sgiliau cymdeithasol. Roedd menter Gaeaf Llawn Lles yn annog pobl ifanc i gymryd rhan mewn gweithgareddau cymdeithasol, diwylliannol a chorfforol y tu allan i ddysgu ffurfiol drwy gynnig gweithgareddau am ddim yn Gymraeg a Saesneg ledled Cymru gyfan.

Rydym hefyd wedi cynnal treial cenedlaethol ar raddfa fach yn ddiweddar, gan warantu pum awr yr wythnos o weithgareddau cyfoethogi i grwpiau o ddysgwyr dros gyfnod o 10 wythnos yn ystod y flwyddyn academaidd hon. Gwirfoddolodd yr ysgolion i gefnogi dysgwyr difreintiedig, gwella mynediad at gyfalaf cymdeithasol a diwylliannol a helpu i fynd i'r afael ag effeithiau pandemig COVID-19 ar ddysgu. Cafodd mwy na 1,800 o ddysgwyr fudd uniongyrchol o'r gweithgareddau cyfoethogi hyn.

Rydym yn dilyn dull gweithredu sy'n seiliedig ar fodelau rhyngwladol a chynigion a wnaed gan y Sefydliad Polisi Addysg. Gwyddom y gall cefnogi dysgwyr i fanteisio ar amrywiaeth eang o weithgareddau, gan gynnwys y celfyddydau a chwaraeon yn ogystal â gweithgareddau cymdeithasol a rhaglenni academaidd, fod yn fuddiol i gyrhaeddiad, lles, a chydberthnasau ehangach. Dengys ymchwil y gall rhaglenni sy'n cynnig cymorth a sesiynau ychwanegol sy'n cymell ac yn cyfoethogi dysgwyr i

---

[1] Ar y cyfan, ers inni gyflwyno'r Fframwaith, mae ffigurau NEET wedi aros yn gymharol sefydlog: roedd 12,000 (10.8%) o bobl ifanc 16 i 18 oed yn NEET yn 2014, o gymharu â 11,300 (11.1%) yn 2020 (yn seiliedig ar ffigurau dros dro ar gyfer 2020 o gyfres Cyfranogiad pobl ifanc mewn addysg a'r farchnad lafur Llywodraeth Cymru).

ailgydio mewn dysgu, gael effaith fwy ar gyrhaeddiad na'r rhai sy'n gyfan gwbl academaidd eu naws.

Pa mor effeithiol y caiff rhieni gymorth a'u cynnwys

Rydym yn cydnabod y rôl bwysig y mae rhieni/gofalwyr yn ei chwarae yn nysgu eu plant. Rhieni yw athro cyntaf plentyn, a byddant yn parhau i fod yn rhan o'i daith dysgu hyd nes y bydd yn oedolyn. Felly, mae'n hanfodol ein bod yn cynnwys pob rhiant/gofalwr, yn arbennig y rheini o gefndiroedd mwy difreintiedig, yn nysgu eu plant er mwyn iddynt allu deall yn well yr hyn y gofynnir i'w plant ei wneud a meithrin y sgiliau i'w cefnogi.

Felly, byddwn yn cyfathrebu mwy â rheini a gofalwyr, gan fynd i'r afael ag unrhyw bryderon sydd ganddynt o hyd a phwysleisio pwysigrwydd mynychu'r ysgol.

Fel rhan o'n gwaith i ddiwygio'r Fframwaith Presenoldeb ar gyfer Cymru Gyfan, byddwn yn ystyried rhannu a lledaenu arferion gorau mewn perthynas â gwella presenoldeb. Bydd hyn yn cynnwys y ffordd orau y gall ysgolion gynnwys dysgwyr a'u teuluoedd, a chynnig datblygiad proffesiynol pwrpasol.

Rydym am i bob ysgol yng Nghymru fod yn Ysgol Bro – gan ymateb i anghenion ei chymuned, meithrin partneriaeth gref â theuluoedd/gofalwyr a chydweithio'n effeithiol â gwasanaethau eraill. Gan gydweithio ar draws yr ysgol, y cartref a'r gymuned, gallwn gefnogi ein plant a'n pobl ifanc yn fwy effeithiol.

Dros y misoedd nesaf, byddwn yn buddsoddi £3.84m i gynyddu nifer y swyddogion ymgysylltu â theuluoedd a gyflogir gan ysgolion. Bydd gweithio gyda theuluoedd i wella presenoldeb yn rhan allweddol o rôl y swyddogion hyn.

Gall swyddog ymgysylltu â theuluoedd (neu debyg) sicrhau y caiff partneriaethau cadarnhaol eu meithrin â theuluoedd, ac y caiff cymorth a gwasanaethau pwrpasol eu cynnig. Gwyddom y gall yr aelodau ychwanegol hyn o staff fod yn adnodd hynod effeithiol mewn ysgolion i estyn allan at rieni a gofalwyr a'u cynnwys yn nysgu eu plant.

Rhan fawr o'u rôl yw cefnogi presenoldeb a gweithio gyda theuluoedd i annog eu plant i wella eu presenoldeb ac ailgydio mewn dysgu ar ôl y pandemig. Gwyddom fod athrawon yn aml yn ei chael hi'n anodd estyn allan at deuluoedd oherwydd pwysau gwaith arall a bydd y rolau hyn yn pontio rhwng yr ysgol a'r cartref.

Bydd y cyllid ar gyfer swyddogion ymgysylltu â theuluoedd yn galluogi awdurdodau lleol i dargedu ysgolion y mae angen capasiti ychwanegol arnynt yn y maes hwn. At hynny, fel rhan o'n gwaith datblygu polisi, byddwn yn cynghori ysgolion ar ymarfer effeithiol swyddogion ymgysylltu â theuluoedd a'r dysgu proffesiynol ehangach sydd ei angen.

Rydym hefyd yn darparu £660k i dreialu swyddi Rheolwyr Ysgolion Bro yng Nghymru. Bydd y rolau hyn yn helpu i feithrin cydberthnasau gwell rhwng ysgolion a'u cymunedau. Bydd gwerthuso'r rolau hyn yn helpu i lywio gwaith llunio polisi yn y dyfodol.

Jeremy Miles AC
Gweinidog y Gymraeg ac Addysg